

BERG • JORD • LUFT • VATTEN

GEOLOGINS DAG I SVERIGE

LÅNGBAN 18. SEPTEMBER

2004

Av Knut Eldjarn

De siste årene har det i Sverige blitt arrangert en "Geologins dag" hvor både universitet og høyskoler, organisasjoner, bedrifter og amatørgeologer har vært engasjert for å fremme forståelsen og interessen for geo-fag. Det blir i denne forbindelse gjennomført en rekke ulike arrangementer over hele Sverige. Ideen om å lage en liknende "geologiens dag" diskuteres nå også i Norge.

I 2004 var det 17. og 18. september som var valgt til de årlige geologiarrangementer i vårt naboland, og da jeg fikk vite om det spennende programmet i Långban denne dagen bestemte jeg meg for å reise dit. Siden Långban er en av verdens mest mineralrike forekomster, regnet jeg med godt besøk både fra Sverige og Norge til omvisninger og foredrag. Men av de om lag 30 som hadde funnet veien til Långban denne dagen, var jeg den eneste fra Norge. Det er forhåpentligvis flere norske geologiinteressert som vil komme til de nye arrangementene som er planlagt i Långban neste år i forbindelse med geologins dag.

Hver time fra kl. 12-15 var det guidede turer til de forskjellige "varphögerna" der det fortsatt kan finnes sjeldne mineraler. 5-7 personer i hver gruppe fikk god veiledning av Urban Strand, mangeårig Långbansspesialist og formannen i Långbansselskapet. Underveis ble det også tid til et besøk innom et mørkt rom i en av de gamle bygningene hvor en annen nestor blant svenske mineralsamlere, Frej Sandström, hadde lagt fram en rekke fluorescerende mineraler fra Långban og andre svenske lokaliteter. En vandring på natten i Långban med UV-lampe er en unik safari i mineral-fluorescens. Det meste av Kalcitten og Dolomitten fluorescerer rødlig mens ett av de vanligste arsenatene, Svabitt, fluorescerer sterkt gult. Sterkest lyser små blå-hvite korn av Scheelitt. I tillegg er det en rekke vanlige og mer sjeldne mineraler som oppviser blå, grønn og violett fluorescens i kortbølget UV-lys.

Det ble ikke tid til å lete så mye under omvisningen, men noen timers hardt arbeid senere blant de mangan-svarte steinene på skrot-tippene viste at det fortsatt er mulig å gjøre gode funn. Selv kunne jeg reise hjem med fine krystaller av Barylitt, Braunitt, Långbanitt, Rhodonitt og Richteritt. Massive styk-

OPPSUMMERING AV GEOLOGINS DAG 2004

blev en succé! 20 000 besøkere från hela landet fick uppleva lärorika och festliga aktiviteter på ett 80-tal platser, från Lappland i norr till sydligaste Skåne. Nytt för i år var att skolor bjöds in till cirka 1/3 av arrangemangen, vilket visar på en stor kapacitet bland arrangörerna. Medialt har Geologins Dag fått mer publicitet än tidigare år med fler publicerade artiklar och fler mediala inslag än tidigare.

I denna sammanställning kan du läsa om hur Geologins Dag förlöpte och hur arrangörerna upplevde dagarna.

Syftet med Geologins Dag

Geologins Dag skall vara en mötesplats för såväl svenska som utländska intressenter, såväl organisationer som enskilda personer, inom det geovetenskapliga ämnesområdet.

Geologins Dag har som syfte att sprida information och kunskap om geologi och övrig geovetenskap till allmänheten och skolor

Geologins Dag skall marknadsföra en nationell och årligen åter-kommande samlad insats och tillhandahålla visst informationsmaterial till lokala arrangörer av exkursioner, föredrag, utställningar, tävlingar, "öppna hus", m.m. i hela landet.

Lokala arrangörer kan utgöras av företag, universitet och högskolor, skolor, kommuner och myndigheter, museer, bibliotek, företag, geologiska och amatörgeologiska föreningar, naturskyddsföreningar, hembygdsföreningar etc. samt enskilda personer.

Erik Jonsson har doktorert på en avhandling om mineraldannelsen i Långban.

ker med Hedyphan, Svabitt, Tilasitt og Berzeliit er det også relativt lett å finne. Gedigent bly som Långban er spesielt kjent for, er heller ikke så sjeldent som små sprekkfyllinger sammen med rød Lithargitt ofte i en matrix med avrundete krystaller av Magnesioferritt. Det er mulig å finne mer enn 200 forskjellige mineraler på gruvetippene, men de krever både kunnskap og en god porsjon flaks for å gjøre virkelig gode funn.

Den siste post på programmet under geologiens dag i Långban var et meget interessant foredrag av nykreert Dr. Philos. Eriks Jonsson fra Stockholms Universitet. Med bakgrunn som ivrig mineralsamler og Långban-kjenner har Erik gjort hobbyen til sitt yrke og hans vitenskapelige nybrottsarbeid kaster

Og her sikres materiale. Foto Jurek Hölzer.

nytt lys over hvordan denne lokaliteten har blitt en av verdens rikeste mineralskatteskatter.

Det er bare om lag 4 timer med bil fra Oslo til Långban. Likevel er det få norske amatørgeologer som har oppdaget de fascinerende og mineralrike forekomster i denne delen av Vermland. Långban og de beslektede forekomstene i nærheten (Nordmark, Jacobsberg, Harstigen og Sjögruvan) utgjør virkelig et Mekka for seriøse mineralsamlere. Jeg har selv dratt på pilgrimsferd dit minst én gang i året i snart 40 år – og finner stadig noe nytt og spennende. For andre som ennå ikke har gjennomført sin Hadj, kan neste års geologiens dag være et godt sted å begynne.

Geologiens Dag 2005 inträffar den 9 & 10 september. (red.anm.)

Nytt om

GEOLOGIENS DAG 2005:

www.geologi.no

Adr.:

Tjernbakken 5

1450 Nesoddtangen, Norway

Tlf.: ++ 66 96 01 66

Mobil: 95 11 35 62

E-post: anne@geologi.no

<http://www.geologi.no/>

